

Een derde van de opgenomen patiënten heeft een beperkte levensverwachting

Nee, het was niet een groep artsen en verpleegkundigen die plotseling samenkwam om een ludieke actie uit te voeren. De flashmobstudie Palliatieve Zorg had een heel ander doel. “We hebben de artsen, verpleegkundig specialisten en verpleegkundigen in 48 ziekenhuizen gevraagd allemaal op dezelfde dag de *surprise question* te beantwoorden voor alle opgenomen patiënten”, vertelt drs. Annette van der Velden, internist-oncoloog in het Martini Ziekenhuis in Groningen en tevens werkzaam voor het expertisecentrum palliatieve zorg van het UMC Groningen. “Uit de resultaten bleek dat ongeveer een derde van deze patiënten een geschatte levensverwachting van minder dan twaalf maanden had.”

Samen met dr. Pauline de Graeff, internist ouderengeneeskunde in het UMC Groningen, was Annette van der Velden de kartrekker voor de flashmobstudie Palliatieve Zorg. “We waren geïntrigeerd door de vraag hoeveel palliatieve patiënten er eigenlijk in het ziekenhuis lagen”, vertelt Van der Velden. “Er is hier internationaal wel wat onderzoek naar gedaan, maar hoe dat bij ons zat, wisten we niet.”

In eerste instantie wilden Van der Velden en De Graeff de *surprise question* dan ook laten beantwoorden door zowel artsen, verpleegkundig specialisten en verpleegkundigen in het UMC Groningen en Martini Ziekenhuis. “Maar toen we anderen over dit idee vertelden, bleken veel meer ziekenhuizen geïnteresseerd.” Vervolgens heeft Van der Velden contact gezocht met de palliatieve teams van alle ziekenhuizen in Nederland en gevraagd of zij mee wilden doen. Uiteindelijk hebben 48 ziekenhuizen deelgenomen.

“Van ongeveer een kwart van de patiënten met een geschatte levensverwachting van minder dan drie maanden is er geen beleidsbeperking vastgelegd”

Achtduizend patiënten

De flashmobstudie vond plaats op 16 april 2021. “We vroegen zowel de artsen/verpleegkundig specialisten en verpleegkundigen die dag zichzelf voor alle patiënten die op dat moment in het ziekenhuis opgenomen waren, de vraag te stellen: ‘Zou het mij verbazen als deze patiënt in de komende twaalf maanden komt te overlijden?’ Dat heeft wel wat weg van een flashmob. De studie heeft voor de deelnemers ook maar één dag geduurd.” Bij een ontkennend antwoord op de *surprise question*, werd onder andere gevraagd of de levensverwachting van de betreffende patiënt mogelijk minder dan drie maanden was en of het palliatief team bij de zorg voor de patiënt betrokken was.

“Dit gaf heel interessante resultaten”, aldus Van der Velden. “We hebben voor bijna 8.000 patiënten van zowel de arts of de verpleegkundig specialist als van de verpleegkundige een ingevulde vragenlijst ontvangen. Van ongeveer een derde van alle opgenomen patiënten bleek de geschatte levensverwachting minder dan twaalf maanden. Die aantallen verschilden wel per specialisme en lagen zoals verwacht hoger bij bijvoorbeeld oncologie, interne geneeskunde of geriatrie. Maar ook bij de snijdende specialismen betrof het nog bijna een kwart van de patiënten. We hebben dus ontzettend veel palliatieve patiënten opgenomen in Nederland op een willekeurige dag.”

Beleidsbeperking

In de flashmobstudie is ook onderzocht of er bij de patiënten met een geschatte beperkte levensverwachting een beleidsbeperking was

▲ ANNETTE VAN DER VELDEN

“We hebben voor bijna 8.000 patiënten een ingevulde vragenlijst ontvangen”

ingevoerd in het patiëntendossier. “Was bijvoorbeeld duidelijk of de patiënt niet meer gereanimeerd, beademd of op de intensive care opgenomen wilde worden? Hierbij zagen we dat voor ongeveer een kwart van de patiënten met een geschatte levensverwachting van minder dan drie maanden er geen beleidsbeperking was vastgelegd. En dat zou ons - bij die korte levensverwachting - wel aan het denken moeten zetten.”

Ook bracht het onderzoek een verschil van inzicht tussen arts of verpleegkundig specialist en verpleegkundige aan het licht. “Zoals gezegd had ongeveer een derde van de opgenomen patiënten een geschatte levensverwachting van minder dan twaalf maanden. Deze percentages liepen niet veel uiteen tussen artsen en verpleegkundig specialisten of verpleegkundigen. Maar als we per patiënt keken, bleek er toch bij ongeveer 20% van hen een verschil van inzicht tussen arts of verpleegkundig specialist en verpleegkundige.”

Onder de aandacht

Hoewel het volgens Van der Velden een hels karwei was om iedereen goed geïnformeerd te krijgen, is ze erg enthousiast over het onderzoek. “Het brengt de palliatieve zorg weer onder de aandacht. En dat is belangrijk: het gaat over de kwaliteit van leven van patiënten en de kwaliteit van zorg voor onze patiënten. In de resultaten zagen we bijvoorbeeld terug dat bij een klein deel van de patiënten het palliatief team ingeschakeld was. Het is echter goed te realiseren dat palliatieve zorg meer omvat dan het inschakelen van het palliatief team. Het is generalistische zorg die iedere zorgverlener in meer of mindere mate kan verlenen. Het palliatief team kan ingeschakeld worden op het moment dat een zorgverlener meer ondersteuning nodig heeft bij de palliatieve zorg.”

Terugkoppeling

Alle ziekenhuizen hebben hun eigen resultaten van de studie terug-

gekoppeld gekregen. Van der Velden hoopt dat dit bijdraagt aan de bewustwording rond palliatieve zorg. “Het is nu verder aan de ziekenhuizen zelf hoe zij deze zorg verder gaan vormgeven. In het Martini Ziekenhuis gaan wij bijvoorbeeld starten met een kwaliteitsverbeterproject. We willen dat artsen, verpleegkundig specialisten en verpleegkundigen de *surprise question* voor de opgenomen patiënten zichzelf bij de dagelijkse visites gaan stellen. Hiermee hopen we dat zij het samen over palliatieve zorg gaan hebben, en bewuster gaan nadenken over de zorg die ze leveren. Maar ook het gesprek met de patiënt is hierin belangrijk. Wat wil de patiënt nog, wat zijn zijn of haar wensen en doelen, en hoe kun je de zorg daarop aan laten sluiten?”

Herhalen

Een belangrijke vervolgvraag voor de flashmobstudie is: verandert er iets voor de palliatieve patiënten in de loop van de tijd? Daarom is het de bedoeling in het najaar van 2023 de flashmobstudie te herhalen. “Als het goed is wordt er in de komende tijd meer met elkaar gesproken over palliatieve zorg en wordt kennis uitgewisseld. We zijn dan ook benieuwd of bij een herhaling van de studie er meer overeenstemming is wat betreft de inschatting tussen arts en verpleegkundig specialist of verpleegkundige. Ook hopen we dat de resultaten zullen uitwijzen dat er voor meer patiënten met een geschatte beperkte levensverwachting een beleidsbeperking in het patiëntendossier is opgenomen, en dat de afspraken en zorg beter afgestemd zijn op de verwachte levensverwachting.”

De flashmobstudie is volgens Van der Velden een mooi project geweest en een belangrijk instrument voor het creëren van meer bewustwording rondom patiënten met een beperkte levensverwachting in het ziekenhuis. “Hopelijk zijn de resultaten van deze studie voor ziekenhuizen een extra boost om met palliatieve zorg aan de slag te gaan binnen hun organisatie.” | [Drs. Bianca Hagenaars, wetenschapsjournalist](#)